

KŘESLO PRO HOSTA

Jak se zrodila myšlenka na tu „pivní ediční řadu“?

Prvotní impulz k napsání knihy *Kde piji múzy* mně nevědomky poskytla Martina Kšírová, dlouholetá kostymérka divadla Semafor, když mi darovala více než sto let starou knihu o Plzeňském pivovaru. Zde jsem se poprvé dočetl o hostinském Karlu Knoblochovi, který navzdory slavné legendě o krejčím Pinkasovi začal svým zákazníkům jako první v Praze nabízet tehdejší novinku – plzeňský prazdroj. Začal jsem se o něj zajímat a pro přátele výsledky svého pátrání zapisovat. Tehdy vstoupil do hry nakladatel Václav Rákos, kterému se výsledek natolik líbil, že navrhl, abych napsal textů víc a naplnil jimi knihu. Sám totiž tehdy přemýšlel o sérii textů o slavných i zapomenutých pražských lokálech a kavárnách, jejichž historie se prolíná s dějinami českého umění, čímž spoluvytvářejí specifickou a dosud málo probádanou českou subkulturu. Práce na textu o pivnici U Zlatého tygra ovšem výrazně přesáhla rozsah článku o Knoblochovi a sama si řekla o prostor celého prvního dílu. To už jsme věděli, že nás čeká knih víc.

První knihu jsem věnoval Zlatému tygrovi, druhou pivnici U Jelínků, Knoblochovu salonu U Modré štiky a Vejvodům, třetí pivnicím U Dvou koček a U Medvídků a čtvrtá je věnovaná hostincům U Černého vola, u Krále brabantského a U Schnellů. Ta vyšla koncem loňského roku.

Sedíme v hospodě U Pinkasů, pivo mi moc chutná a ani nestojí balík – a vy mi říkáte, že to s tou pinkasovskou legendou bylo jinak!

Tedy co se říká... Jakub Pinkas, pražský krejčí, se dozvěděl o novém pivu, které právě začali vařit v pivovaru v Plzni. Dohodnul se s formanem Martinem Salzmannem na dodávce. Ten mu přivezl 8. dubna 1843 dvě vědra nového plzeňského piva. Pinkas byl tak okouzlen, že záhy pověsil krejčovskou živnost na hřebík a stal se hostinským. Tak prý vznikla první a dodnes fungující pražská plzeňská hospoda U Pinkasů... Krásná legenda, kterou se dočteme v mnoha knihách i článcích o Praze a plzeňském pivu.

A jak to bylo podle vás?

Jakub Pinkas se skutečně původně živil jako krejčí, nicméně své řemeslo opustil

LUKÁŠ BERNÝ (1978)

SPISOVATEL, PUBLICISTA, MODERÁTOR OLDIES RÁDIA
AUTOR KNIH O HISTORII PRAŽSKÝCH HOSTINCŮ
KDE PIJÍ MÚZY

už dlouho před zmíněnou objednávkou z Plzně. V té době už totiž pivo čepoval v hostinci U Lemonů v Perlové ulici (dnes známý dům U Pinkasů koupil až v 50. letech). A tvrzení vyvrací i důkaz nad jiné věrohodný – pokud otevřeme výroční pivovarský sborník z roku 1892, zjistíme, že legenda uvádí správné datum, ale chybný letopočet. Podle sborníku došlo k té „pinkasovské události“ 8. dubna roku 1845. A je to právě tenhle sborník, kde najdeme jméno skutečně prvního pražského hostinského, který plzeňské pivo v Praze začal nabízet. Byl jím Karel Knobloch v podniku, jemuž se říkalo Knoblochův hostinec či Knoblochův salon. Původně sídlil v domě U Modré štiky na rohu Karlovy a Liliové ulice.

Počátky piva z plzeňského pivovaru jsou poměrně známé, přesto je aspoň ve stručnosti shrnu – na jaře roku 1842 přišel první sládek měšťanského pivovaru Josef Groll z Wilshofenu v Bavořích do Plzně a přivedl s sebou svého podstaršího Jana Eisnera. Prakticky okamžitě se sláva nového pivovaru rozletěla po krajích českých... Ale hlavně do Prahy...

A teď budu citovat: „Ještě v roce 1842 několik věder piva muselo být zasláno pražskému hostinskému Karlu Knoblochovi na Starém Městě v Liliové ulici, který výtečný ten nápoj poprvé v Praze čepoval a takto do emporia naší milé vlasti uvedl.“ Z dokladů je zřejmé, že nezůstalo u několika věder – již roku

1844 dostal Knobloch slevu na dopravu z Plzně do Prahy a zároveň mu pivovar zatím podržel výhradní právo prodeje pro Prahu.

Nerad bych ale touhle polemikou jakkoli ublížil pivnici U Pinkasů. Bez ohledu na Knoblochovo prvenství zůstává nejstarší dodnes činnou pražskou plzeňskou pivnicí.

Karel Knobloch – to jméno není v historii českého pivovarnictví neznámé. Byl to sládek v pivovarech v Prazi u Záběhlic a v Panenském Týnci a majitel tzv. Anglického pivovaru v Libni. Toto je ale zřejmě jiný Karel Knobloch!

Určitě. Tenhle Karel se narodil v Praze, patrně v roce 1806.

První informace o něm souvisí právě s historickým pivovarnickým domem

U Modré štiky. Štika byla v držení rodiny Nebeských a právě s vdovou Marií Nebeskou se Knobloch v listopadu 1836 oženil. Bydlel zde ale určitě už dřív. Samotná Štika byla prastarým pivovarnickým domem a hospodou už po staletí. Tradují se legendy, že do ní chodil už Václav IV. se svým katem, když král v přestrojení zjišťoval pravé smýšlení lidu. Jejich obraz dokonce dlouhá léta zdobil jednu stěnu podniku. U Modré štiky na Starém Městě prý býval podle Jirásky nejčastěji.

Starší dochovaný název domu zněl U Toulou, název U Modré štiky dům získal s novým domovním znamením v polovině 17. století, kdy patřil prokurátorovi Jakubu Štikovi. Spisovatel Karel Vladislav Zap ve svém průvodci Popsání města Prahy uvádí v roce 1835 Štiku ještě jako hostinec, přesněji vinárnu U Nebeského. Nikdy se nedozvíme, jaký osud spojil cesty Karla Knoblocha a vdovy Marie Nebeské. Snad se zprvu jen dohodli, že Karlovi pronajme hostinec, než se Mariin mladý syn Antonín vyučí na sládku a převezme rodinný pivovarnický dům. Což se později skutečně stalo.

Knobloch měl zřejmě obchodního ducha...

O novém pivu z Plzně se v roce 1842 začalo mluvit rychle a Knobloch také rychle jednal. Více nám prozradí prvo-republikový fejeton Jaroslava Schiebla, který vyšel k devadesátinám pivovaru.

„V Praze dozvěděli se o zvláštní dobrotě plzeňského piva nejprve v hostinci Knoblochově v Liliové ulici, kamž přinesli první zprávy o něm pražští navštěvovatelé plzeňských jarmarků. Ti pak si vynutili, že hostinský Knobloch objednal z Plzně na zkoušku soudek měšťanského piva. Chvála, jakou vydávali páni jarmarečníci plzeňskému, učinila jej do té míry zvědavým, že se vydal na cestu a dostavnikem si dojel do Plzně, kdež v hostinci U zlatého orla sám se přesvědčil, že v plzeňském měšťanském pivě dostalo se milovníkům chmeloviny novinky tak překvapující říznosti a dobroty, jakou se nemohlo honositi žádné druhé pivo. Hned druhého dne spěchal tedy Knobloch do pivovaru, kde si objednal a hned zaplatil (plzeňští prodávají jen za hotové) několik věder piva a dal si je poslati po plzeňském těžkém formanu Matěji Horovi, který vedle formanů Martina Salzmannu, Víta Hucha a Antonína Lodra obstarával nákladní dopravu z Plzně do Prahy v dobách, kdy železnice neexistovala ještě ani v nejfantastičtějších snech.“ Zároveň Schiebl popisuje, jak formani v Praze tu a tam udali vědro i jinde, takřkajíc

na vlastní pěst, ale vzhledem k dosavadnímu Knoblochovu výhradnímu právu je nesměli prodávat hostinským (i proto Pinkas v roce 1843 nemohl plzeňské nabízet). Knoblochův monopol prolomila v roce 1844 událost související s dnes už neexistující hospodou Kopmankou v Jakubské ulici. Formana Horu oslovil Jan Kittl, další zájemce o pivo, předstírající, že je poveze do Mladé Boleslavi. Nechal si proto přivést celý vůz plzeňského do karlínského hostince U Města Hamburku – mimochodem dodnes fungujícího. Ovšem pivo následně neputovalo do Boleslavi, vezli je právě do staroměstské Kopmanky. Taková věc se pochopitelně neutajila a rozzlobený Knobloch osobně vyrazil do Plzně zjednat nápravu. Ovšem se zlou se zde potázel. V pivovaru jej odmítli, pivo přeci prodali do Boleslavi, nikoliv do Prahy. Kopmanka je navíc odkoupila z Karlína, nikoliv od nich (Karlín tehdy byl ještě samostatnou obcí). Knobloch se nechtěl vzdát. Dokonce pivovar neúspěšně zažaloval. Nedosáhl však ničeho, ba naopak: přišel o svou vlastní výsadu a Praha se tak plzeňskému plně otevřela. Přes vleklé spory Knobloch ale pivu věrný zůstal, ačkoliv ho už odmítal brát od „zrádného“ formana Hory a bral od Víta Hucha. **Z příběhu tedy vyplývá, že Jakub Pinkas tedy nebyl ani druhým hostinským, který do Prahy plzeňské bral. Co ještě o hospodě U Modré štiky víme?**

V 60. letech se tu shromažďovala k pravidelným besedám vybraná vlastenecká společnost. Častým hostem tu býval Jan Neruda, chodil do této hospody už jako mladík, ale i jako slovatný spisovatel. Knobloch od jara do podzimu 1862 hospodu rekonstruoval, tak chvíli hospodařil v Řetězové ulici U Tří divých mužů, tedy v budoucím sídle slavné kavárny Montmartre.

V říjnu 1865 se Knobloch přestěhoval do Platnéřské do zavedeného hostince U Města Plzně. V dneška už zbořeném domě i bydlel. Ze Štiky s hostinským zmizelo i plzeňské, nevlastní syn Nebeský hostům nabízel pouze pivo Salvator, které sám vařil.

V prosince 1869 svou pivnici a vinárnu opět přesunul, tentokrát na Betlémské náměstí, do roháku, kde je dneska Galerie U Betlémské kaple.

Jeho osudy se významně prořaly s dějinami českého výtvarného umění. Jen nakrátko, ale i tak sehrál významnou roli pro celou generaci malířů Národního divadla. Umělci „svou“ nálevnu na Betlémském náměstí vymalovali – dřív než Národní divadlo – různými výjevy a podobiznami členů spolku. O to se postarali hlavně František Ženíšek a Josef Mukařovský... a pokřtili ji jako Archu. Členové zde měli i své erby na lepence, z nichž některé se dochovaly, zatímco malby na zdi byly později bohužel zničeny. Chodil sem například Antonín Chittussi nebo sochař Josef Václav Myslbek a další.

Karel Knobloch zemřel 13. října 1874, vlastní děti neměl, tak se živnosti ujal jeho synovec František Knobloch.

Na jaře 1903 zbořili starý dům s hospodou a vyrostl tu nový, kde si pak Viktor Ponrepo otevřel biograf.

Které další hospody považujete za staré až nejstarší, kam takzvaně „možná chodíval Václav IV.“?

Tak určitě je to hospoda U Zelené žáby v ulici U radnice 8, poblíž Kaprovy ulice. Na místě dnešního domu stály ve středověku domy dva, pak byly ale spojeny a první písemná zmínka z roku 1403 už pojednává o jediném domě. K roku 1428 je první zmínka o názvu „U Žáby“. Dneska je tu restaurace Brasileiro.

Tak tam už na pivo asi nepůjdeme.

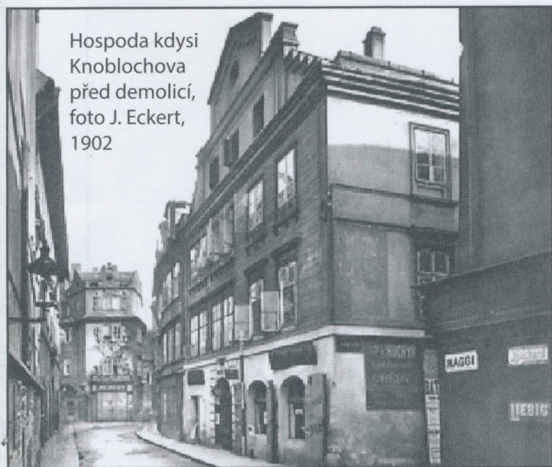
A asi bychom se tím Václavem IV. nespolekli v případě hospody U Labutě v Krči. Král to měl odtud na svůj hrádek blízko.

Traduje se, že mezi nejstarší, téměř nepřetržitě otevřené hostince v Praze patří Král brabantský. Tak se hostinec snaží lákat na svoji návštěvu na internetu. Zní to pěkně, ale skutečnost je trochu jiná.

První zmínka o domě, který tu stával, jde s rokem 1475 a Václav IV. zemřel

Hospoda kdysi
Knoblochova
před demolicí,
foto J. Eckert,
1902

Modrá štika: nový dům s kinem Ponrepo. My
tu už pamatujeme jen příjemnou plzeňskou
restauraci.

1419. Navíc ten dům zanikl při zničení
cím požáru Malé Strany v roce 1541.

**Pokud se pamatuju, v SORRY jsme
kdysi uváděli takový úryvek z knihy
Karla Altmanna, že tu hospodský přímo
v lokále zavraždil svého hosta...**

To bylo trochu jinak.

Zdejší hostinský – přesněji nepříliš do-
brý hostinský – Antonín Hrdlička v srp-
nu 1884 tenhle podnik s bytem v dru-
hém patře prodal Václavu Petránovi,
který držel krčmu v Židovském Městě.
Petrán dříve působil v hospodě U Vo-
řechevských, U Helmů, byl na zkušené
ve Vídni i v Uhrách, dělal dokonce slád-
ka na Smíchově, ale odtud jej propustili.
Pak už se Petránovi dobře nevedlo a mu-
sel tuze šetřit. Dokonce byt nad hospo-
dou pronajímал a sám spal v hospodě. To
se mu stalo osudným.

Antonín Hrdlička totiž zdárně utržel
utržené peníze a tak ho napadlo, že by
mohl trochu provětrat Petránovu šrajto-
fli. Měl druhé klíče od hospody. Tam se
jednou v prosinci 1884 nad ránem vlou-
pal, ale probudil Petráně. Toho ve rvačce
zabil a jeho tělo nacpal do kanálu. Vraž-
dil, a našel u něj jen 38 zlatých!

Po třech dnech zmizelého Petráně na-
šli. Zprvu policie sice vyšetřovala dva
místní zoufalé karbaníky, nakonec ale
– na udání – padla na Hrdličku. Dostal
provaz, který mu císař změnil v doživotí.
Tuhle historku, samozřejmě řádně obar-
venou a okořeněnou, s oblibou svým

hostům vyprávěl hostinský Emanuel
Kluckner, výrazná postava mezi praž-
skými hostinskými, který hospodu dr-
žel od roku 1912 a pozdvihl ji konečně
k rozkvětu.

Které pivo a která hospoda je nejbližší vašemu srdci?

Plzeňské u Jelínků. Je to malinká hos-
půdka s obrovským duchem a výbor-
ným pivem. Taký rád zajdu k Černému
volovi na kozla.

Co byste chtěl napsat v příští knize?

Láká mně napsat o Nerudově ulici, ale
příští kniha bude o Hostivaři, kde už léta
bydlím. Píšu knihu o hostivařské historii
a třetina bude věnovaná právě tradičním
místním hospůdkám. I těmi vesnickými
totiž kráčely „malé dějiny“.

Já mám takové možná trochu neskrom-
né přání: vrátit hostincům a pivnicím
trochu lesku. Lesku oněch dob, kdy „jít
do hospody“ ještě nebylo znakem po-
kleslosti, jak tomu občas bývá dnes, ný-
brž právě naopak. Za pozdního císařství
poskytl rodící se český spolkový život
prostor také pro vlastenectví a revoltu
proti starému Rakousku – zpravidla mír-
nou a v mezích zákona. V nejrůznějších
lokálech od kaváren po nejprostší výčepy
pak nacházeli útočiště členové různých
spolků, schůzovali v hostincích, vedli
přednášky, hráli divadlo, pořádali kon-
certy, plesy, zábavy, přesvědčení, že tvoří
dějiny, že přispívají k obrazu země své
doby, který předají budoucnosti. V týchž
prostorách nacházeli inspiraci umělci,
spisovatelé, malíři a sochaři, hudebníci
a zpěváci, jimž lokály v oněch dobách na-
hrazovaly v Evropě obvyklé měšťanské či
šlechtické umělecké salony. Hospody bý-
valy bez nadsázky centrem společenské-
ho života a múzy tak mívaly za hospod-
skými stoly napilno. Proto mají ty staré
podniky dodnes ducha, kterého moderní
tankovny nemají – a logicky ani nemo-
hou mít, ty si své místo v historii musí
teprve najít. Je skvělé, že jsou čisté, mají
ošetřené pivo a slušnou kuchyň, ale ony
jsou také hodně unifikované, doslova za-
měnitelné. Jsou to hospodské supermar-
kety, které ztrácejí lidský prvek, protože
je řídí lidé z kanceláře. Dříve je vedl pan
hostinský, který zpravidla stál za výče-
pem, atmosféru podniku do velké míry
určoval on a jeho rodina. Tenhle prvek se
například rozpadá. Řetězce rostou a po-
hlucují jednu hospůdku za druhou, což je
trend doby ve všech odvětvích, pivnice
nevyjímaje. Hospody pochopitelně ne-
zmizí, ale v tom tradičním slova smyslu
jim – alespoň ve městech – zvoní hrana.

Fefík, foto Ája Dvořáčková a f.

PRavá DEMokratická LEgrace

Sorry

číslo: 1, ročník XXVI.

vyšlo: 1. února 2018

redakční uzávěrka: 25. ledna 2018

Založeno LP 1992 dr. Fidelisem Schlée

vydavatel:

A11 s. r. o.

Bělehradská 568/92, 120 00, Praha 2

šéfredaktor:

fefík

(fefik.sorry@seznam.cz)

várka

(petr_kovar@yahoo.com)

redakční rada:

Setík,

Hanka Klimentová,

Roman Kříž

grafická úprava:

Shinda

web: www.sorry.cz

e-mail:

redakce.sorry@seznam.cz

inzerce:

ales@a11.cz

telefon: 777 940 614

tiskne:

Grafotechna plus, s.r.o.

distribuce:

PNS, a.s.

předplatné:

zajišťuje SEND

tel.: 225 985 225 (po-pá 8.00 až 18.00 h.)

e-mail: send@send.cz

www.send.cz/sorry

MK ČR E 22259

cena:

49 kaček

Pro členy Planeta Nova, jestli ještě
existuje, 490 kaček

Příští číslo vyjde 1. února 2018